

Molla banda isminden ilginç bir kaya

Köla zümezüm (yeraltı boşluğu)

Albat Dağı'nın eteğinde bulunan köla zımezım. İçerisine taş atılmasıyla uzun aralıklarla ses getirmesinde ilginç bir derinlik gösteren doğal bir yeraltı boşluğudur. Denemeler sonucu insanların dibine girme çalışmasında başarısız olmuşlardır.

Şikef ta Deyo (Mağarası)

Yaşam kaynağımız buğday

Hayatımızın değerli varlığı olan sağlığımız ile ilgili günümüzde yediğimiz içtiğimiz gıda maddeleri öyle bir değişikliğe uğradı ki doğal hayattan neredeyse kopmuş bulunuyoruz. Yaşamış olduğumuz köyümüzde hayatımızın olmazsa olmazı olarak bilinen buğday artık gözle bulunmaz duruma geldi. Toprağı sürüp buğday ekerek, mahsulü biçip döverek, elleyerek, su değirmenlerinde öğütüp, un durumuna getirinceye kadar buğday ile haşır neşir olurken, bugün bunlar hayal olup ve bundan dolayı da o gün yapılan doğal

kaynaklı yemeklere bugün ulaşmamız mümkün olmayan durumu yaşamaktayız.

BAĞLARIMIZ

REZİY BERİ

Berrî isimli bağ köyün en eski bağlarından. Bağ ismini kuzeyden gelip güneye doğru uzanıp geçen kadim yoldan almıştır. Geçmişinde üzüm bağı, badem, armut, incir gibi meyveleriyle köye maddi imkânlar sağlamıştır.

Köyümüzün doğal kaynaklarından üzüm ve üzüm kaynaklı besinlerimizin yetiştiriciliği ve mahsulü: Bağ hayvanlardan korunur, ilkbaharda yaprak açmadan budanır. Etrafındaki toprak eşilip ottan temizlenip gereken bakım yapılır. Sonbaharın başlarında mahsulü almaya başlanır. Bağın büyüklüğüne göre gecesi gündüzüyle bağlarda hasılat almaya başlanır. Genellikle el yapımı sepetlerle üzüm toplanılır, taştan yontulmuş üzüm ezme yerine konulur. Burada üzüm toplayıp ezmeye başlanır. Üzüm ezmeye başlamakla dibinde süzülüp sırası çıkarak kabın içine toplanmaya başlar. Şırayı oradan alıp ocak başında hazırlanmış büyük kazanlara konulur. Odun kazanın altına konup ateş tutuşturulur. Şıranın süzülmesi için bir miktar kireç taşının tozu kazanda bulunan şıranın içine atılır. Belirli bir kaynatmadan sonra süzölmüş şırayı kazana alıp uzun bir süre kaynatılarak pekmeze dönüşür. Pesti yapılacaksa, kaynamış şıraya un bırakıp, karıştırılır. Pişirildikten sonra bir metrelik çarşafların üzerine serip güneşte kurutup bir müddet sonra pestil olup çarşaflardan çekilir. Böylece yıllık nafakaya bırakılır. Bağ hasılatı ne kadar fazla olmuşsa da para karşılığı ile satılmamış, o zaman genellikle birbirleriyle yaşam ihtiyaçları değişim yolu kullanılmıştır. Doğal besin maddelerinden gelen üzüm kaynaklı

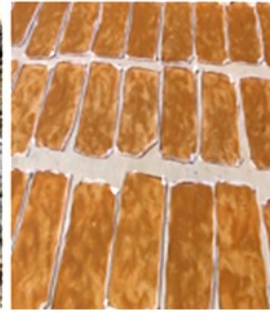
bu değerli maddeleri hekimlerimiz günümüzde bize ilaç olarak kullandırmaktadırlar.

GEÇMİŞTE ÜZÜM KAYNAKLI NAFAKALARIMIZ

YIKILMIŞ HALDE BULUNAN BAğ EVİ

Yıkılmış halde bulunan bağ evi

Üzüm dünyanın en önemli meyvelerinden biri olarak geçmektedir. Tarih boyunca insanın yaşam mücadelesinde kullanmış olduğu önemli bir besleyici meyvedir. Anne sütü kadar insana faydalıdır. Geçmişte ve günümüzde de herhangi bir sebeple bebelerine süt veremeyen anneler, yavrularına zaman zaman taze üzüm suyu içirmiştir. Bu üzüm kaynaklı nimet çok çeşitli yemeklere dönüştürülerek insan yaşamını sürdürögelmiştir. Soğuk algınlığı için iş ortamında olumlu etkileyici doyurucu yemeklerdendir. Pekmezi su ile karıştırıp kaynatıp, kavurma, yumurta karışımıyla sofraya gelir. Aynı şekilde pekmeze ekmek doğranarak kaynatıp üstüne tereyağı karışımıyla sofraya gelir. Pekmezi kaynatıp un ve tereyağı karışımı pişirilip sofraya gelir. Hamuru inceltip

şekil verip kaynar pekmezde pişirip sofraya gelir. Pestil tereyağında pişirilip sofraya gelir. Günümüzde yemekten sonra içtiğimiz çay gibi geçmişte pekmez kaynaklı şerbet kullanılmıştır. Üzüm kaynaklı kurutulmuş yemek çeşitleri, kuru pekmez, kuru üzüm, pestil, kesme, dal sucuğu, ceviz sucuğu, köylü kendi imkânıyla yetiştirdiği meyve ve sebzelerimiz üzüm, ceviz, badem, incir, dut, elma, armut, ayva, nar, kiraz, kayısı, baharat türünden sımak, incas (erik), patates, domates, patlıcan, salatalık, kabak çeşitleri. Köylü kendi imkânlarıyla yetiştirmiş olduğu bu doğal beslenme kaynaklarıyla yaşayagelmıştır. Böylece geçmişimizde soframız elimizle yetiştirdiklerimizden ibaretti. Bu yemek gereçleri olmayanlar, birbirleriyle değişim yolları kullanarak geçinmiştir. Buğday köyde ekin ortamı olmadığından dolayı elindeki imkânlarla değişim kulanarak buğdaya sahip olunmuştur. Yağı hayvandan şekeri üzümünden gıdasını doğal topraktan almıştır. O günlerde yaşayanlar günümüzdekilerden daha sağlıklı yaşamışlardır. Bütün saydığımız bu doğal kaynaktan gelen sağlıklı değerli maddeler annelerimizin elleriyle beslenirken şimdi kimlerin elleriyle beslendiğimizi bilemiyoruz.

BERRÎ BAĞLARI

İlgin bir kaya (kevırî Bel)

Kaniya Berri.

Gökten yağmuru indiren ve bununla çeşitli renklerde ve lezzetlerde bitkiler, tahıllar, meyveler ve sebzeler bitiren şüphesiz Cenâb-ı Hak'tır. Bu kadar güzel renkler, bu kadar göz alıcı, gönül okşayıcı bağlar ve bahçeler kör bir tesadüfün eseri olabilir mi? Bütün bu hâdiseler her şeyi bilen, her şeye gücü yeten, istediği her şeyi dilediği gibi yapabilen bir yaratıcının eseridir. Dolayısıyla bunlarda etrafında olup bitenleri ibretle izleyen ve bunları yaratan kudrete inananlar için hakikati gösteren açık deliller bulunmaktadır. Allah Teâlâ, ilâhî yardım göğünden hidayet yağmurunu indirir. Onunla bir taraftan zühd ve fetva ehlinin, diğer taraftan aşk ve takva ehlinin manevî mertebelerine göre çeşit çeşit marifetler ve sırlar çıkarır. Çünkü kalp bir bahçe gibidir, ondan istidatlı olduğu bitki çıkar. Her bitki çıktığı toprağın tercümanıdır. (Bursevî, Ruhu'l-Beyân, III, 97)

REZ'Î DİYAR

Diyar bağı kendi ismini coğrafi yapısındaki yüksekliğinden almıştır. Bağ geçmişiyile özellikle üzüm yetiştiriciliği olmak üzere; badem, armut, incir gibi meyveleriyle fayda sağlamıştır. Bağın tarihi köyün kuruluşu kadar eskidir.

Rezî Diyar, Yıkılmış Bağ Evi

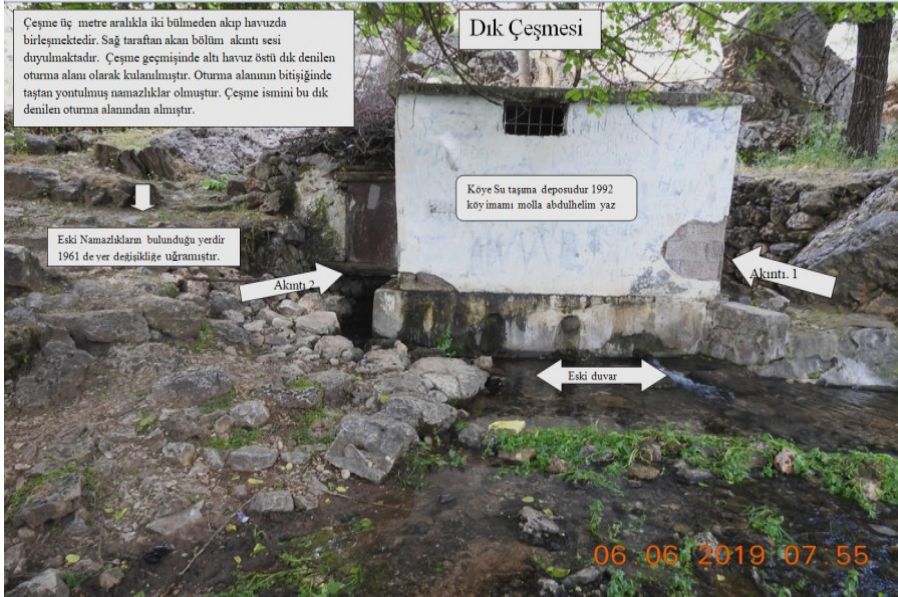

KÖYÜN ÇEŞMELERİ

Rabbimiz'in bizlere bahşettiği en kıymetli nimetlerden biri "su"dur. Kur'ân-ı Kerim'in ifadesiyle, "canlı olan her varlık sudan yaratılmıştır" ve suya bağımlı bir ömür sürmektedir. Su, hayatımızın kaynağı, toprağımızın bereketidir. Bedenimize sıhhat ve temizlik, çevremize rahmet ve güzellik su ile gelir. Aziz dinimiz İslam, suyu ölçülü kullanmayı ve israf etmemeyi emreder. Nitekim Resul-i Ekrem (s.a.v), bir sahabenin abdest alırken fazla su kullandığını görünce, **"Bu ne israf!"** diyerek onu ikaz etmiştir. Sahabenin "Abdestte de israf olur mu?" sorusu üzerine **"Evet, akan bir nehirde (abdest alıyor) olsan bile!"** diye cevap vermiştir.

Dık Çeşme

Dık Çeşmesi köyün en çok su akıntısına sahip olan çeşmelerindendir. Teknolojinin gelişmediği geçmişte çeşme soğuk suyu ve serinlik ortamıyla yöre insanlarının ilgi alanı olmuştur. Çeşme yakın mesafeden iki göz halinde akıp aynı havuzdan çıkmaktadır. Havuz 6x2 cm ölçüsünde ve su derinliği de 25 cm'lik havuz alanı yoğurt, ayran ve ayran çorbası, meyve gibi havuzuna bırakarak suyun soğukluğundan faydalanılmıştır. Çeşmenin suyu iki bölüm halinde çıkmaktadır. Biri çeşmenin

doğu, biri de çeşmenin batı tarafından bahçelere inmektedir. 1992’de Molla Abdulhalim yaz köy imamı olduğu dönemde suyu köye taşıması için havuzun içerisinde cihaz deposunu yapmıştır ve bundan dolayı eşme eski ortamı kaybetmiştir. Çeşmenin bahar su akışı kuzeye doğru akıp yüz metre ileri inişinde, şelale oluşturarak Keklikdere’den akan suyla birleşmektedir.

Taştan düzenlenmiş namazlıklar

ÇEŞMENİN TARİHİ YÖNÜ

Edinilen bilgilere göre seyitlerin katliamında doğu ve güneydoğuya kaçmış olan bu insanlardan biri de şeyhzeydin olmuştur. Boşat Köyü'ne sığınarak ailesini Boşat'a yerleştirirken kendisi uzun bir zaman köyün dışında inzivaya çekilip kaçak bir zaman geçirmiştir. Bu mahk miyeti geçirdiği yerlerden biri de Dık eşmesi'nin başı olmuştur. Burada zaman kazanma amaçlı bir yaşam mücadelesiyle başbaşa kalır. Araştırmalara göre eşme geçmişte altı havuz  st  oturma alanı olarak kullanılmıştır. Bitişiğinde taştan düzenlenmiş namazlıklar olmuştur. Zamanla oturma alanı yıkılırken havuz 1992 tarihine kadar  st  oturma alanı olduğuna temel yapısında da işaretler olmuştur. eşme ismini bu oturma alanından almıştır. (dık) Senedin yazılış tarinde 500 yıl günümüze kadar ise 700 yıla yakın geçmişi vardır. Burada var olmuş tarihi taştan yontulmuş namazlık taşları köy imamı Molla Ferit 1961 yılında buradan aldırıp günümüzde var olan su akıntının üzerine yerleştirmiştir.

Köy banyosu

Köy banyosu köyün yüz metre kuzey inişinde Dık çeşmenin su akıntısı üzerinde kurulmuştur. Etrafı taş duvar ile örülmüştür. Çeşmede akan su içerisinden geçip bahçelere inmektedir. Geçen su akıntısı üzerinde günümüzde toprak dolmuş havuz vardır. Söz konusu banyo evinde suyun ısınması için üç kazan kullanılmıştır. İçerisinde taştan yontulmuş üç adet namazlık bulunmaktadır.

Duş alma havuzu

KÖY HUDUTLARI İÇERİSİNDE BULUNAN ÇEŞMELER

Kaniya Sekun'ı

Kaniya Xeydayı

Kanisarkî

Kaniya Bşıtlo

Kaniya Kewa Bülgesi

Kaniya Berri

KaniyaGuzî

Kaniya Kubo

Çeşmenin ismi Kaniya Kubo olarak geçmektedir. Köyün hayvanları için sulama ve dinlenme alanı olarak kullanılmıştır. Yanıbaşında bulunan dut ağacı çoban Abdullah Yeni tarafından

dikilmiştir. Çeşmenin başında yıllarca çobanlık yaparak köye

emeği geçmiştir.

Kaniya Esker (Asker Çeşmesi)

Çeşme Helda Köyü'ne bağlı birkaç kilometre köyün batısında bulunmaktadır. Ürgen, Çaldere, Mutluca, Kekliklere ve Hevîdan bölgesinin Silvan'a açılan yol üzerindedir. Erkanis'in askeri bölge olduğu dönemde çeşme bir yarbay tarafından düzenlenerek çeşme ismini askeriyeden almıştır.

Kaniya Kewa

ERKANİS BÖLGESİ

Çeşme başı dinlenme alanı

Şehidin Mezarı içerisinde bulunduğu yerdir.

Helda Köyü'nün kuzey batısının birkaç km. uzağındadır. Mevkii ismi Erkanis olarak geçmektedir. Bilinmeyen bir tarihte burada şehit olan Şeyh Muhammet isminde bir zatın mezarı bulunmaktadır. Her yıl temmuz ayında yöre insanlarının ziyaret akınına uğramaktadır. Coğrafi yapısındaki yüksekliğine rağmen başında ilginç çeşme bulunmaktadır. Çeşmenin suyu sarılık hastalığına faydalı olduğuna inanıldığı için ilgi görmektedir. Burası Çaldere, Ürgen ve Kekliklere köy hudutlarının birleştiği noktadır. 1940 -1950 yıllarında buraya askeri birlik yerleşir, ancak bölgenin iklim şartı çok kar yağışlı olmasından dolayı iki askerin burada kar tipiden ölmesi sonucu askeri birlik buradan ayrılmıştır.

Erkanis Şehit Mezarlığı

ilginç bir taş

Yol üzerinde bulunan

KÖYÜN OKULU

2007 Köy okulu ve öğrencileri

Toprak evlerde badana için kullanılan bir toprak türü ocağı.

KÖYÜN MEVKİİ İSİMLERİ

KÖYÜN DOĞU ve BATISI

(ROJ HILAT ROJ AVA)

Bını Kesrî. Rıya Gogî. Kevirî Moza. Kaniya Mısto. Erdî Reyis. Dela Mihemedı Fato. Heceriyyı. Dela Serebı. Mersuma. Xeydayı. Kevırı Cotî. Kevirî Tenurî. Hesoisı. Kevırı Köl. Başıtlo. Erdî Dırî. Wexfî. Erdı Seküyı. Hewrı şano. Erdı Musa. Ketî. Hewrı Kıco. Doşono. Erdı Dumanı. Berwarîkana. Dela Cımo. Zınarı Mıxarı. Devîçem. Mırğa Simo. Kotıkısor. Gıshay. Kevrı bızî. Hisî Bırçı.

Rasta Evdo. Dıryanı. Newala Bîrîya. Newala Bakıla. Rezımala şığ. Diyarı gazı. Bîiva Şımmî. Diyarî His. Siyxüş. Pala kurî. Rezi Diyar. Gazıka Hılanı. Sixüş. Ziyareta Albatı. Molla Banda. Riya Komerçiya. Rezi Berri. Newala Berri. Kotı Beyrekı. Küla Hırçı. Kaniya Kubo. Kaniya Esker. Kaniya Guzı. Kaniya Tiyî. Kaniya Kewa. Kotıkı Bıhevrız. Newala Weşa. Kerengçınîna. Gühara Hemı zeri. Gühara Bışekok. Mozgelanı. Kela Kiroşka. Mıla Navin. Bilurvanı. Nekeba

Mıreniyı. Gırımehirî. Xırbî Aloy Şeko. Ava Erkanisî. Rızdı Rezil. Mılla Navin. Rezı Kelı. Gühara Sako. Siswarekı.

KÖYÜN KUZEYİ ve GÜNEYİ (BAKUR BAŞUR)

Penav

Bınî Kotık

Mezelı Kaniya Dıkî. Wexfa Şeyh Zeydin. Bını Kotık. Bını Gelme.
Kanisarkî. Xelxel. Zınarı Xalıt. Çelakerî. Rezi çeli. Erdı Sırdin. Dela
Dıngı. Devıçem. Kaniya Pısika. Aşı Axı. Hevşiyî. Kozıka Dıbı. Penavı.
Mırğa Ruvı. Kevreş. Rezi Fıla. Erdı Meydanı. Erdı feyzo. Aşı Mala
Resul. Aşı mala Musa . Birîkı. Zınarî Mıxarı.

Tetı Xanıma. Sekunî. Zınarı Mırgı. Tetî güra. Kotı Meriyî. Derenc.
Navbendı Xeydayı. Küla Zımezım. Hılina bülbül. Kılı kevtot. Kaniya
Bışıbak. Şaşa Kazi. Şıkefta Deyo. Çeli Berfa. Güharî Albatı. Rezıxalı
Evdo. Sordinî. Siswarekı Hılina Bılbıl. Kılîkevtot.

MEZARLARIMIMIZ

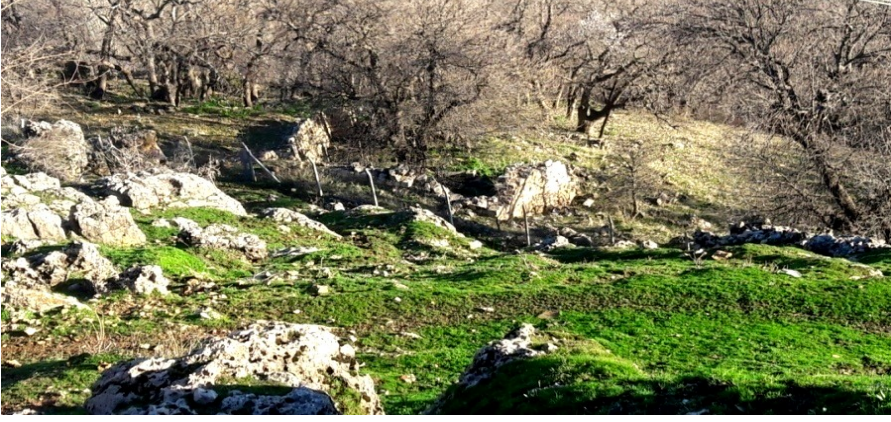

Ey ALLAH'IM: Anne ve babama merhamet et, tevazu kanatlarını indir. Onlar beni küçükken koruyup şefkat ile yetiştirdikleri gibi sen de onlara acı şefkatinle muamele et. Onları cennetinle şereflendir.

Köy içi mezarlığı

Dık Çeşme Mezarlığı

Başıtlı Mezarlığı

Silvan Karabehlül Bey Mezarlığı

ÖLÜM EN BÜYÜK İBRET DERSİDİR

Ölüm ile ilgili Peygamber efendimiz bir hadisi şerifinde şöyle buyurmuşlardır:

“Dünya hayatı çocuklar dışarıda oyuncak ev yapar, onunla bir müddet oynar, canları sıkılınca da kendilerini saatlerce oyalayan bu evi bir tekmeyle yerle bir edip gider. Ölüm de böyledir.” Gelecek günlere dair hayalinde nice planlar, projeler yapan insan, birden bire ölümü hatırlayınca hayal ufkunu acı bir hüznün kaplar. Zihnindeki planları gerçekleştirmek üzere olan kimseler, ha bugün ha yarın diye çırpınıp dururken, ölüm her şeyi bir anda yıkıp dağıtır. Onca emek ve zahmet, çocukların oyuncak evi gibi yok olup gider.

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, bir gün Ebû Saîd el-Hudrî'nin söylediğine göre yere bir çubuk dikti. Sonra bunun yanına ikinci bir çubuk, biraz ilerisine üçüncü bir çubuk dikti. Daha sonra ashabına dönerek: “Bunun ne demek olduğunu biliyor musunuz?” diye sordu. Onlar “Allah ve Resulü daha iyi bilir” dediler. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, kendisini merakla dinleyen ashabına meseleyi şöyle açıkladı: “Bu birinci çubuk insan, ikincisi onun eceli, üçüncüsü de istek ve arzularıdır. İnsan kuruntular peşinde koşup dururken ecel önünü keser ve onu alıp götürür.”

Peygamber Efendimiz dünya hayatı ile ilgili bir başka hadisinde şöyle buyurmuşlardır. Kendisi bir hasır üzerinde uyumuştur. Uykudan Uyandığında, Hasır mübarek yüzünde iz bırakmıştı. Biz ya resullullah! Sizin İçin bir döşek edinsek dedik. Bunun üzerine resül-i Ekrem: Benim dünya ile ilgim ne kadar ki? Ben bu dünyada bir ağacın altında gölgelenen, sonra da oradan kalkıp giden bir yolcu gibiyim buyurdular. (Tirmizi zühd 44)

Peygamber efendimiz bir hadisi şerifinde şöyle buyurmuştur. “Kabire konan insan orayı terk eden yakınlarının ayak seslerini duyar. Ziyaret eden akrabalarını tanır, Kur'an okursa duyar, dinler, sevinir.” Peygamber

efendimiz bir başka hadisi şerifinde şöyle buyurmuştur:
"Akıllı insan nefsini hesaba çeken ve ölümden sonrası için çalışan kişidir."

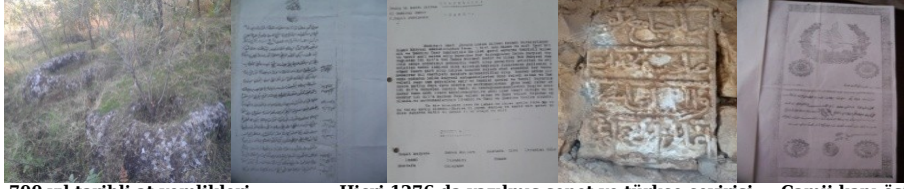
Yüce Rabbimiz, Peygamber efendimize diyor ya "Ey Muhammed'im! Şu ölümü unutanlara, şu mezarı unutanlara, şu ihtişamına, şu mevki makamına kanıpta ahireti unutanlara güzel elbiseleri giyinipte kefeni unutanlara, o malına bakıp gururlanıp mezarı unutanlara, hayatı sevipte onun hesabını unutanlara de ki: öleceksiniz. **Ondan kaçıp durduğunuz ölüm muhakkak size gelecektir."**

Başka bir ayeti kerimesinde **"Bu dünya hayatı ancak bir eğlence ve oyundan ibarettir. Ahiret yurduna gelince, işte gerçek hayat odur. Keşke bilselerdi!"** (Ankebût: 64)

Sonunda bize geldiğinde, arkadaşına, "Keşke benimle senin aranda doğu ile batı arası kadar uzaklık olsaydı! Ne kötü arkadaşmışsın!" der. (Zuhruf 38)

Kitabı kendisine sol tarafından verilen ise şöyle der: "Keşke kitabım bana verilmeseydi. (Hâkka: 25) Keşke ölüm her şeyi bitirseydi. (Hâkka 27)

KÖY ADINA VAR OLAN TARİHİ KAYNAKLAR

700 yıl tarihli at yemlikleri
kitabesi

Tapo kaydı

Hicri.1276 da yazılmış senet ve türkçe çevirisi

Camii kapı östü

Tarihi bir yapı

Taş ocakları

Mezar Taşları

Kitaptaki kibilgiler Hakında bana yardında bulunmuş değerli köy halkı.

Mahmut Kürküt
Yasin Ekici

Molla Teyfik Eskin

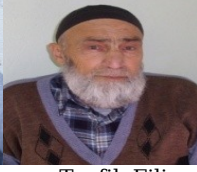
Molla Cemal Ekici

Şeyh Selim Değerli

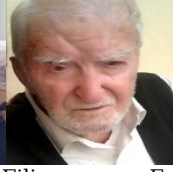
İzzettin Muğurtay
Letif Ulaş

Teyfik Filiz

Nezir Filiz

Emin Filiz

Mehmet

Molla Selman Ekici
Ahmet Uzut

Molla Üsâme Ekici

Tahir Alçay

Yusuf

Kürküt

Hazırlamış olduğum hizmet ile ilgili bana yardımda bulunmuş yukarıda isimleri geçen bütün saygıdeğer büyüklerime şükranlarımı sunuyorum. Gönül vermiş olduğum **Geçmişten günümüze Görentepe Köyü (Diroka Helday)** köy tarihine değer katarak halkına yararlı olacağına inanıyorum. Emek dolu bir hizmetle Köy halkının istifadesine sunarak geçmiş tarihine duyarlı geleceğine aydınlık hayırlara vesile olmayı yüce rabbimden diliyorum. İstifade eden kardeşlerimin dualarını diliyorum.

BÜYÜKLERİMİZ

Dünya hayatının yaşam mücadelesinde, bizleri kendinizden daha iyi bir konumda yaşatmaya çalıştığınızı unutmadık.

Her zaman dua ve tavsiyelerinize muhtaç olduk,
vereceğimiz doğru kararlar, hep tecrübe birikinlerinizde
bulduğumuzu unutmadık.

Bize canından can katan,yemeyip yediren, bunca sıkıntılara
katlanmanıza karşı ebediyen sizlere borçlu olduğumuzu
unutmadık.

Sizlerin ölümü bize hüznün bıraktı, yükümüzü ağırlaştırdı,
yokluğunuz bize çok şeyler anlattığını unutmadık.

Sizler her zaman günlümüzde önder, önümüzde rehber,
dualarımızda misafir olduğunuzu unutmadık.

Sizi yalnız tarihe yazmaya değil, yapılabilecek her hizmete
layık olduğunuzu unutmadık.

Fadli Ekici